

Мэ, бэтигэйлмай күрдэ түч гэтэ заяандаа мандажа бай!

БУРЯДАД ҮНЭН

Олонийтын-политическэ газетэ

Эхэ найхан нютага эб хамта мандуулай!

1991
ДЕКАБРЬ
20
ПЯТНИЦА
№ 249 (18352)
сэт 6 мүн.

Буряад үнэн» һонинной хүдэлмэрилэгшэдтэ, олон тоото эдэбхитэдтэ болон уншагшадта, Республикын хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ

Буряад үнэн» һонинной хүдэлмэрилэгшэдтэ, олон тоото эдэбхитэдтэ болон уншагшадта, Республикын хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэ

Түүхэ-бэшгэйн болоо, бүхэ хүн түрэлтэй соёл болбосорлоо уншагшадтайгаа дунда тараадаг габъяатай. Энэ һонинной камтарын тэрэниэ зохёон хэблэгшэдэй намтаруудһаа, уншагшадтай, эдэбхитэдтэ, хэблэгшэдтэ хүсэ шадһаа, хүсэл оролдогһоо, бэлэн шадһаа, уншуулһаа, бүтэн гарганһаа номер бүхэниһоо бүридһэнэ.

Ушаргүй урагшаа дабшабабди, буряадүүдтэ түрэлхи хэлэн юушгэб гэхэн мунхаг номлол тараагдажа, түрэлхи хэлэниһаа, орн ганса «Буряад үнэн»-ийнэй үншэрһонһоо үе саг тохоболдоһон байха.

1921 оной декабрин 21-дэ Шэтэ хотодо Алас-Дурна Республикын Буряадай автономито областини хүтэлбэрини орган болохо, «Шэнэ байдал» газетин түрүүшын номер хэблэгдэн гаргалан байла. Энэһаа үндэһэн хэлэн дээрэ олон жэлдэ гаргажа байгаа, орн ганса Буряад газетин-мүнөөнэй «Буряад үнэн»-эй эхи табихан юм.

ДВР-эй Буряадай автономито областини хүтэлбэрини Президиумэй 1921 оной декабрини 1-нэй зүблөөн дээрэ тэрэни түрүүлгэшэ М. И. Амагаев газетэ хэблэхэ тухай элдхэл хээд, тэрэни үндэһөөр «Буряад-Монголой ажабайдал» гэхэн гаршатай сонин, албанай хэрэгүүд тухай мэдээсэдэ хубитгаар, хоёр долоон хоног соо нэгэ удаа монгол хэлэн дээрэ хэблэхэ тухай тогтоол абтаа һэн. Түрүүшын номерой гархада, гаршатын «Шэнэ байдал» гэжэ хубилгагдан байна.

Манай газетын түрүүшын редактор МАТВЕЙ ИННОКЕНТЬЕВИЧ АМАГАЕВ

Сагаан чекүүдэй эрхээдэ Буряад Коммунистуудай (М. М. Сахьянова, С. У. Николаев, В. И. Трубаев болон бусад) бүлгэй бүридһалдэ Нийгэмдүндискин фронтин нүүдэл шөгөөд мэдэйдэ эльгээгдэжэ, түрмэр зам шадарай нуруунуудта ойгууламжин хүдэлмэри ябуулаа юм. Харин булмита-рагшад, сагаантанай Зүүн Сибириэ эзлэхэдэ, Амагаев нүхээдэ хамта Алас-Дурнын хизээр гараха баатай болобо. Владивостоно ноуса эмхидэ орожо, даабринүүдэ дүүргэдэг һэн.

1921 оной майһаа октябры хүртээр РКП-гэй Эрхүүгэй губерноной дааблар ДВР-эй Буряад-Монголой можын засагай яаманда хүдэлхэ Шэтэ хот эльгээгдэжэ. М. И. Амагаев Бурманавоуправлениин президиумэй түрүүлгээр хунгагдан байла. Эгээд энэ үедэ засагай газарай үмэнһөө хэблэгдэдэг «Шэнэ байдал» сониндо гараа табижа баталдаг түрүүшын редактор байһан юм. 1922 ондо ДВР-эй үндэһэ яһананай хэрэгүүдэ эрхилдэ министэрэ томилогдоо һэн.

БМАССР-эй тогтоодо, республикын Революцион түрүүлгэшин орлошоор, 1923 оной декабры соо БМАССР-эй ЦИК-эй Түрүүлгээр хунгагдаба. 1925-1927 онуудта Монгол орондо Коминтернын түлөөлэгшэ байгаа, нүүдэлрэн Улаан профессорын институтта хураһан, Ленинградтахи Зүүн зүгэй хэлэнүүдэй институтай ректорээр хүдэлһэн намтартай.

Эрхүүгэй губерниин Балган уездын Доодо. Наймангууд нууринда хүдөөгэй ажлашабууладэ түрөө юм. Бага наһандаа түрэлхиднөө хажсаад, ахынгаа булдэ өдөө болоһон байна.

Эрхүүгэй шажан мургалэй багшанарай семинарида хуржа байхдаа, социал-демократ шэглэлэй хурагшадтай бүхэ хотын үүртэй холбоо тогтоогоо һэн. Февралин революциин үедэ социал-демократ интернационалистуудай бүлгэтэ ороод, 1917 оной май соо РСДРП(б)-гэй гэхүүн болобо. Семиняра дүүргэдэ, М. И. Амагаев Эдын аймагай съездэ эльгээгдэжэ, президиумэй гэхүүнээр хунгагдажа, аймгүйдэжэ секретарээр томилогдоо бэлэй.

Аяз тэрэ хорьд он Анги можоор дорьбоо һэн. Алайр, Ага, Бурладтам Амгалан байдол хөмороо һэн.

Хубисхалай дүлһөө Хуучархаа үһэн үрэйбэ, Амгалан мэдэе ажаһуухын Арга зүгтэ Бэдэрэ, Яймео хуртмоон үргэдэжэ, Үдэр-Монгол, Халха рүү Үйхэн-сүхэн хамбыла. — Эмгэн буурал тоонтоһоо Эмэл дээрэе хулжабат, Элинсэгэйгэ дайдыг Эгтэе юундэ орхитой Хүрэнгэтиние хүдөөлжэ, Хүхэр буян хээбди, Хүүрэн хожомой нуурида Хүхүүн байдол сахибади — «Шэнэ байдал» газетэ Шэтэ Шэнэхээн хоёр соо Нийтин гурмаар дохобло, Нүүдэлһэньэ зогсообо... Буряад-монгол угсаатан Бууса нютагаа нэгдүүлэн, Тэрэ үеһөө харилсан,

Отог, гарбалай ярянай Ошоньн эбан шлээ, Оюун бэлигэй заяатай Олон хабүүд, басаадаа Урдын сагаан заншалар Урмашууһаар эрээ, Одоо үеин һудалы Оношолон мэдэрбшэ, Элинсэгэйгэе түүхы Эхилэ һонбөр удхалба Олон олон жэлнүүдэ Онсо һонбөр гаржа бай Найхан бодол тэнхээдэ Хайрын хэштэ болжо бай Уулын аглар орбылдон Уладайм эдэһэл татажа бай

ПАРШАЛГАНУУД

Буряад хэблэлэй байгуулагдаһаар 70 жэлэ бахалһангынтай РСФСР-эй Журналистуудай хуваалдана. Россин арадуудай найдагтай хани яа арадай үнэн сэхэ абари зан, ажала дүрэтэйни эдэ промывленность, хүдөө ажакһа, соёл болон эдэ эхилһэ элһэсэйгээр хүжөөжэ, оюун бэлитгэ олон гүдэ хүмүүжүүлэ арга боломжо үгөө. Хүндэтэ гүн сэдэһэлэй амаршалгыг хүдэни абыт. Саарлистуудай мэргэжэл улам нэмжүүлэн найжагшадтай, шагнагшадтай болон телевизор харагчид ходоодо хүндэ ямбада хүртээгэ байха болтоо буршалан дурдагдан журналистууд РСФСР-эй үдэй холбооной Хүндэтэй грамтатуудар гэжэ дуулагдаба.

Буряадай ССР-эй Журналистуудай холбооной Түрүүлгэшэ В. И. НОВИКОВ.

Буряадай Совет Социалист Республикын Верховно Советэй Президиумэй Указ

Хэблэлэй талаар олон удаан жэлнүүдтэ аша үрэтэйгөөр хүдэлһэниһэ түлөө Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Президиумай Хүндэтэй грамтата «Буряад үнэн» газетин редакциин хүдэлмэрилэгшэдтэ, тэрэни эдэбхитэдтэ бэшгээдэе шагнаха:

- Артугаев Батор Ардыноричин — «Буряад үнэн» газетин хүдэлмэриһэн бэшгээшэ, Улаан-Удун «Теплоприбор» заводой стандартизациин бюорогой, начальниги.
- Балдуев Сергей Цыденович — «Буряад үнэн» газетин редакциин ахалһага корреспондент.
- Бирбаев Бато Жаксанович — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Түхэнэй районий Толгойн дунда нургуулин багша.
- Дондоков Дармацырен Базарович — «Буряад үнэн» газетин редакциин ахалһага корреспондент.
- Доржигатапов Дансаран Шагдарович — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Хэжэнгын районий Ойрхэрэ тосхойн киномеханик.
- Жамсаранова Долгоржав Ринчиновна — «Буряад үнэн» газетин редакциин оршуулашан.
- Жамьянова Цырен-Ханда Жамсуевна — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Яруудын районий Эгэтын-Адагай дунда нургуулин багша.
- Найданова Цыбикижап Цыденович — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Захаамин районий Михайловка тосхойн ажалай ветеран.
- Номтово Цосто Номтоевич — «Буряад үнэн» газетин эдэбхитэй бэшгээшэ, Социалист Ажалай Герой.
- Раднаева Екатерина Доржиевна — «Буряад үнэн» газетин редакциин олонийтын хүдэлмэрини ба мэдээсэлэй таһагай бэшгээгүүдэй тоо бүридхэгшэ.
- Чимитов Цырен Бадмаевич — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Хэжэнгын районий Загастай тосхойн ажалай ветеран.

Улаан-Удэ хото, Советүүдэй байшан. 1991 оной декабрин 16.

Буряадай Совет Социалист Республикын Верховно Советэй Президиумэй Указ

Хэблэлэй талаар олон удаан жэлнүүдтэ аша үрэтэйгөөр хүдэлһэниһэ түлөө Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Президиумай Хүндэтэй грамтата «Буряад үнэн» газетин редакциин хүдэлмэрилэгшэдтэ, тэрэни эдэбхитэдтэ бэшгээдэе шагнаха:

- Артугаев Батор Ардыноричин — «Буряад үнэн» газетин хүдэлмэриһэн бэшгээшэ, Улаан-Удун «Теплоприбор» заводой стандартизациин бюорогой, начальниги.
- Балдуев Сергей Цыденович — «Буряад үнэн» газетин редакциин ахалһага корреспондент.
- Бирбаев Бато Жаксанович — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Түхэнэй районий Толгойн дунда нургуулин багша.
- Дондоков Дармацырен Базарович — «Буряад үнэн» газетин редакциин ахалһага корреспондент.
- Доржигатапов Дансаран Шагдарович — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Хэжэнгын районий Ойрхэрэ тосхойн киномеханик.
- Жамсаранова Долгоржав Ринчиновна — «Буряад үнэн» газетин редакциин оршуулашан.
- Жамьянова Цырен-Ханда Жамсуевна — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Яруудын районий Эгэтын-Адагай дунда нургуулин багша.
- Найданова Цыбикижап Цыденович — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Захаамин районий Михайловка тосхойн ажалай ветеран.
- Номтово Цосто Номтоевич — «Буряад үнэн» газетин эдэбхитэй бэшгээшэ, Социалист Ажалай Герой.
- Раднаева Екатерина Доржиевна — «Буряад үнэн» газетин редакциин олонийтын хүдэлмэрини ба мэдээсэлэй таһагай бэшгээгүүдэй тоо бүридхэгшэ.
- Чимитов Цырен Бадмаевич — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Хэжэнгын районий Загастай тосхойн ажалай ветеран.

Улаан-Удэ хото, Советүүдэй байшан. 1991 оной декабрин 16.

Буряадай Совет Социалист Республикын Верховно Советэй Президиумэй Указ

Хэблэлэй талаар олон удаан жэлнүүдтэ аша үрэтэйгөөр хүдэлһэниһэ түлөө Буряадай ССР-эй Верховно Советэй Президиумай Хүндэтэй грамтата «Буряад үнэн» газетин редакциин хүдэлмэрилэгшэдтэ, тэрэни эдэбхитэдтэ бэшгээдэе шагнаха:

- Артугаев Батор Ардыноричин — «Буряад үнэн» газетин хүдэлмэриһэн бэшгээшэ, Улаан-Удун «Теплоприбор» заводой стандартизациин бюорогой, начальниги.
- Балдуев Сергей Цыденович — «Буряад үнэн» газетин редакциин ахалһага корреспондент.
- Бирбаев Бато Жаксанович — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Түхэнэй районий Толгойн дунда нургуулин багша.
- Дондоков Дармацырен Базарович — «Буряад үнэн» газетин редакциин ахалһага корреспондент.
- Доржигатапов Дансаран Шагдарович — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Хэжэнгын районий Ойрхэрэ тосхойн киномеханик.
- Жамсаранова Долгоржав Ринчиновна — «Буряад үнэн» газетин редакциин оршуулашан.
- Жамьянова Цырен-Ханда Жамсуевна — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Яруудын районий Эгэтын-Адагай дунда нургуулин багша.
- Найданова Цыбикижап Цыденович — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Захаамин районий Михайловка тосхойн ажалай ветеран.
- Номтово Цосто Номтоевич — «Буряад үнэн» газетин эдэбхитэй бэшгээшэ, Социалист Ажалай Герой.
- Раднаева Екатерина Доржиевна — «Буряад үнэн» газетин редакциин олонийтын хүдэлмэрини ба мэдээсэлэй таһагай бэшгээгүүдэй тоо бүридхэгшэ.
- Чимитов Цырен Бадмаевич — «Буряад үнэн» газетин хүдөө бэшгээшэ, Хэжэнгын районий Загастай тосхойн ажалай ветеран.

Улаан-Удэ хото, Советүүдэй байшан. 1991 оной декабрин 16.

Украинадахи Буряад соёлой бүлгэл.

Булал ЖАНЧИПОВ

АЙЛААР ДҮҮРЭН ОРОЖО БАЙ!

Түүхээ шэнээр эхилэ һэн. Нийгэм журам дагажа, Нийтэ зоноо хургажа, Холбоото гүрэнэй арадуудһаа Хэзээдэш дутуугүй дабшхалэ, Үндэр хүсэл зорилгоор Үндэһэтэмнай эрмэлзэ, Үнэхөөр бодото тэмсэлэ «Үнэн» нюураа үзэ гээ! Тэрэ гэхээр далан жэл Тэмсэл дүүрэн ходоорбэ Захирхаараа дашуурһан Засаг, нэмнай хөмөрбө. Үншэрһэн эдэ жэлнүүдэ «Үнэн» үүрэ хэмгүй даа: Угсаата хэлэн — жамбуурээ Уластаа дуулга — сэнгүй даа. Үндэһэн соёлоо, бэшгээтэ, Үржүүлхэ өһөөр нэгдэ.

МОНГОЛ

БҮРЯТ ҮНЭН

БҮРЯТ ҮНЭН

1991

Мун бүх болонон 70 наһа...
 ошолондэн гэ...
 эршэ болшануу...
 дорюун занбажа га...
 эршэ Намба на артель...
 ирз Гарма би боло...
 үлэй хорьжалтануу...
 нгаа совхозиме бул...
 нгам үүлтэй харуу...
 харуунажа...
 ийнай илэй эхин...
 Тингэбшэний болон...
 хамтын аян бин бо...
 дсаһаар...
 абаһаар...
 чаадан болд...
 өөрөө олд...
 М. НАМ...
 ын районд

Шүүрэн хуудалнууд

1930 оной октябрийн 6-да партиний обкомой бюро Хяатгийн болон Алтайрай аймагуудта районко газетнуудие, байгуула тухай тусхай тогтоол баталан абаба. Тингэжэ «Ударник», «Аларский колхозник» газетнууд бин болоо бэйлэй.

«Бурлад-Монголсй үнэн» нониной байгуулагданаар, долон жэлэй үндэр оёе тэмдэглэжэ байнабди. Мунөө нэрлэгдэжэ «Бурлад үнэн»-хубисхалта ажабайдалаймнай, мун баһа аяр холын түүхынэе толибэшгэй эмхи зургаан болоно. Алар холын гэхэдээ, түүхн Чингис хааны арма дэмжээр Чингис хааны урда үеһөө эхилэ, юрз хэлээдэ, мянган жэлэй хугаһае дабан, домог, түүхээс үүдэлдэ байна. Иххэдээ «Бурлад үнэн»-түүхэһэн, эрдэмтэн, уран зохёолшо, багшан, археолог, малшан, тарашан, экономист, юрист, политик, космопат гэлэн түгэс мэргэжэлтэй баатар шэдтэн мүн!

турэһэн, гараһанаа, хуһуурээ мэдэхгүй хүн гарбалтан болоод лэ, хэһеэ бэшэ, мухардаһан хайратад лэ даа, хоорхы!

шэгтэй боложо захалаа һэн. Эдэ баримтануудыа ойлогодоо, Олгарийн хубисхалы аша гарыла баһал асары ехэ... Мунөө дэлгүүрэй харилсанай үедэ хаа хангай үмсэлэгэ нэбэрүүлэгдэжэ, нийтинмай байгуулалта «бутаржан», хамтын шүүлжэ заншанхайбди. Үнэндоо энэмай үндэрөөрөө буруу ааб даа.

ХЭРЭГЫНЬ АГУЙ ЕХЭ

шадата то...
 Хүдөөгэйшад ямар тэрэниие алдангүйжэ, олон үгэдэ бай...
 эдиршүүл, тээс унша...
 нэндээ һу...
 нийн хаа...
 гоор боло...
 газетэйм...
 Радно, маанарые сахан лэ болоно.

Бурлад хэлэндээ дуратайшуул «Үнэн» газетээс дахидга ёһоороо захиад, өөрингоо һанамжа ёбодлоор олон тоото уншашадатаа хубаалдадаг байгаа. Түүрүүшын үеһин худоогой эдэбхитэй бэшгэлдэй наһамаал боложо, гурраһаа орхиходон, тэдэндэ халаан болохо хүдөө бэшгэлдэ үссөн болохо. Ушар тэмдэһээ газетэймэй захил хүдөө нотагуудар өөсөрн. Энэниие редакциин ажалшад анхаралдаа абжа, шэнэ үеһин худоо бэшгэлдэ хуууруулжэ бээ гэжэ найдагана.

1933 ондо анха түрүүшынхөөс бурлад хэлн дээрэ В. И. Ленинэй «Детская болезнь «левизны» в коммунизме», «Исторические судьбы учения Карла Маркса», «Карл Маркс» гэжэ номууд бүхидөө 10 мянган хэлтгээр хэблэгдэн гаргагдба. Тэрэни һүүлдэ В. И. Ленинэй зохёолнуудай 6 ботн болон И. В. Сталинэй «Вопросы ленинизма» нон үндэһэн хэлн дээрэ оршуулагдажа, хэблэгдэн байна. Эһил үедэ орд литературин класисүүдэй томо-томо зохёолнууд оршуулагдажа, номууд болгодожэ гараа бэйлэй.

«НАНГИН ЭЛШЫН ГЭРЭЛТЭЙЛ!»

республикнай түрүү басагад, хубүүдээ гадна, дэлхийн алиһе орон, нотагай эрхэтэй һанал бодолын, дүр зургаһын манай газетин хуудалнууд дээрэ толилогдон. Газетин арга боломжо, тэрэнийд хидхала, ойлгуула хүсэн хизааргүй.

ИБАХА—ЮРЫН ХҮНЭЙ ТУЙЛАША ГҮЙ ГЭХЭЭР ЖУРАМ!

Хэдэн арбаад жэлдэ түрэл хэлээ шудалжа һургуулинуудай хэблэгдэжэ хайгадха, үндэһэн хэлэмэй үгэ гэдхэһин аюулай «һүүдэртэй» абтажа байһан аад, мунөө шон сагай сэгэ «нэбэрүүдтэй» үлсэгдэжэ, тэдэ хара «үүлнүүд» түүгдэн һандаржа захалба. Саашадаа Бүгдэ Бүрэдүүдэй үндэһэн соёлой эбэл, Бурядай ССР-эй Верхоянск Совет, Эрдэм һургалсанай Совет, Соёлой министростанууд эрээдүйн ехэ асуудалнуудай үүргөө хэлбэршүүлгөөр олоһоо сахиха, хуулбарилжа үлгэлтэй.

ДЭЭДЭ ЗАСАГ ТҮРИН ГАЗАРҺАА АЛМАХА, АРЬБАЛХА, ЭКОНОМИКЫН АСУУДАЛ ГАНСАЛ ЕНДЭРХЭЭ СОНОСОХО ГҮ, АЛИ СААРҺАН ДЭЭРЭНЭ УНШААД, БОДОТО ХЭРЭГ ДЭЭРЭ ТЭРЭМНЭЙ ХИНГЭДӨГӨГҮЙ, ХҮТЭБЭРИ БОЛГОДОДОГҮЙ, ЭЭГҮЙ ШАНГИ БАЙДАЛАЙ ОЛОН ЖЭЛЭЙ ХОЙШОЛОНГООР ИМЭ АЮУЛТАЙ МУХОРДАЛГАДА ОРОБДИ АРАД ЭМНЭЙ ЭЛШЭЙ БЭШЭ...

Дээдэ засаг түрин газарһаа алмаха, арьбалха, экономикын асуудал гансал ендэрхээ соносохо гү, али саарһан дээрэнэ уншаад, бодото хэрэг дээрэ тэрэмнэй хингэдөггүй, хуулбарилжа болгодоггүй, ээгүй шанги байдалай олон жэлэй хойшололгоор имэ аюултай мухордалгада оробди Арад эмнэ элшэй бэшэ... Эндэ олон һалбарар тон ехы шэнхэлэн тайлбарилхар ааб даа...

ДУРАСХААЛЫНЬ ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ!

й үедэ һон...
 и газеттэй...
 эжэ эльгэдэ...
 эс тухай болон...
 Ц. Цырен...
 эһэн уншааб...
 эс эхэл аян...
 нюуша эдэ...
 Румбин, П...
 түрэл гаржа...
 Лонгол, Эн...
 даар ябажа...
 удай, зойр...
 Домог түүх...
 һэн замай...
 соогоо да...
 зулалһан...
 эһэ һэмэ...
 эгүүр онго...
 Тинхэдээ...
 хэблэдэг...
 мурэнэй г...
 гуррэнэй ж...
 нотагайн...
 энал даа...
 үеһе гунги...
 «Тэмсэлэй...
 үрэн зохёлой...
 ибаһаан...
 түрэн ээл...
 нотагайн...
 болобо, Р...
 һайхан юум...
 намсараев...
 ху...
 Тингэдэ...
 буряан...
 түрэл ирн...
 нэртэй нэ...
 эрэг, түр...
 дай алдар...
 шынһоон...
 ажаһууд...
 гартхинин...
 тээ, эхдэ...
 болон...
 Олондо...
 үүлжэ гэжэ...
 хүдэлмэр...
 эн хүндэт...
 «Бурлад...
 60 жэлэй...
 публикнай...
 1930 оной...
 Прэйдий...
 «Тэмсэлэй...
 «Баргун...
 шелин 15-д...
 Д. Агатай...
 гэгэ ажал...
 шын номер...
 естеран, ү...
 түүхэтэй...
 ши бэшгэ...

ДУРАСХААЛЫНЬ ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ!

Зураг дээрэ гурбан хубүүдэй дүрэ харанат. Эдэмай ехэ дайнай гал дүлэн соһоо редакцияда бусагай хубүүд лэ. Эдэһээр редакцияда ондоо тусхайтайнууд тус тустаа шуһала ажал хэжэ ябаһанаа, дайнда мордохон юм. Газетэ хэблэхэ хэрэгтэ ехэ багашые туһала һаа, хоорондоо хуу үлгөө морбоотой, нэгэ тээгэл һабаһанш алдагдда һаа, бүхы үлхөөһин сааша һэбэршэхэ — газетин хуудалһануудта мунөөхи алдушин гарашаһаа ханаха шуу.

ДУРАСХААЛЫНЬ ХЭТЭДЭЭ МҮНХЭ!

Даба-Цырен Цыденович 1917 ондо Исаевн аймагта түрэлэн, Загастайн дунда гургуулай дүүргэлэн юм. Гартхынш Улаан-Үдэ хотодо ажаһуудга һааһаа. Дайнай урда тээ гэр мал боложо урдһэн, редакцияда хуулжэ байһан Даржаба Дамдинов дүү басаган, хожомоо Буряад оройн эрхим багшанарай нэгэн солотой ябаһан Хандам Дамдиновһае һанган болгожо абаһан бэйлэй. Дайнда мордохон хойноһо гараһан хайрата Валери хубүүхэһини 5 һаратайдаа гэгээдэһэн юм.

Урда дээрэ гурбан хубүүдэй дүрэ харанат. Эдэмай ехэ дайнай гал дүлэн соһоо редакцияда бусагай хубүүд лэ. Эдэһээр редакцияда ондоо тусхайтайнууд тус тустаа шуһала ажал хэжэ ябаһанаа, дайнда мордохон юм. Газетэ хэблэхэ хэрэгтэ ехэ багашые туһала һаа, хоорондоо хуу үлгөө морбоотой, нэгэ тээгэл һабаһанш алдагдда һаа, бүхы үлхөөһин сааша һэбэршэхэ — газетин хуудалһануудта мунөөхи алдушин гарашаһаа ханаха шуу.

Эдэһээр илгэһини Даба-Цырен Дансарунов редакциин харюусалгата секретарин тушаалтай хуулжэ байһанаа, сэрэгтэ мордохон юм. Дайнай эхилхэтэй саау, редакцияда хуулжэ байһан бүхэтэнэй булдаа шахуу армиде татагдһаниин ойлогоотой. Даба-Цырен Цыденович дайнай урда тээ сэрэгтэй улагата алба дүүргэлэн, бага ээргын дүршэлтэй болоһон хүн дайнда хайрануудтай дайнаа бусажа өрмисээрээ, редакцияда хуулжэ, амарка һуһан Намдэна — Даба-Цырен туг албанда мордоо һэмди. Дабаһанин дайнда ороод, Москва шадарай ехэ байлдаануудта ябаха зуураа, 1942 оной январин һүүл багаар унаһан юм. Тинн гэхэдэнь, 1946 оной октябрийн 15-да городой сэрэгтэй зургаанай сэрэгшэн эхэдэнь угһэн буулгабари (извешени) дээр ингэжэ мэдээсэгдэн: «Сэрэгшэ Дансарунов Даба-Цырен фронтдо ябаад, 1942 оной сентябрь һарада һураггүйгоор үгы болоо (без вести пропал)». Халтад гэхэдэ, эдэ гурбан үгэтэй мэдэһүүд эрээдэ байһан гэжэ сэрэгтэй архив онгилжо байдаха, ажаһагдда һэн.

Эдэ нүхэдэй залуу һанандаа сэрэгтэ мордохдо, Эдэһэ оройнгоо эрхэ сэрэгтэй түлөө ани һаһаа үгэлэн хүнүүд лэ. Теэд олохоб, дайн сэрэгтэй гал түймэртэ жаме ёһон ёһын амандал гарбхидэг ха юм. Тинн эдэһээр гэрэлтэ дураасхал хэблэхэ мунхэ үлэхэ. Мрамор шулуун дээрэ эдэ гурбанай нэрэ обогүүднэй алтан үзүүгүүдээр аржыгар бэшэтэй редакциинмай байшанда хадхалтай байдаг.

БЭЛДЭНЭ ЁНОТОЙТ ЗОХЁОЛОО?..

Арадай сэдхэл, Олоной һэһэл, Угдэлэн хэлэн, Үргэлэн хэлэл — Буурал үгта Бурядайм Еулын түрүү Бэшгүүд лэ. «Бурлад үнэн» Булганай Бэжэр толн — Бэшгүүд лэ! Хорбод оной Хулгоон соо «Хуушан монгол» Хурдалдажа, Гушаад оной

Гулган соо Урддын платан Угдэлэн, Дабхар гурбан Дүрниме Дабалсанжэ Ерһыне — Далан жэлэй Дабалан — Ой Тобьёй хэлээд Тодорхойл Ундэжэ бодоһон Улгыны гү, Гэгээдүйн эрһэн Гүрэн гү Торгон Байгал Тодорхой Түрэл буряад

Ороймай. Энэ эхдэ Энхэргэн Эльгэ дулаан Эхэмнай. Мардеш гар Марташгүйн Гэгээн һүлдэ Гэгэһин. Нангин ехын Дэмбэрлэйт. Наран элшэй Гэрэлтэйл. Эртын сагай Эрдэм бэлг, Эбдэршгүй. Ёһо заншал,

Тоорюулшгүй Түгэс бодол, Түмэн жэлэй Түрэл үг — Эрдэни үндэр Тэсгэһанай, Түрэл мүнхэ Түрүүһанай «Бурлад-монгол» Наранмай Бусагдгаа хуултайл. Түрэл гурэн — Түрэмнай, Оройн Герб, Тугтай Болгоно, жонхон Болборсоһон — Маша зүбхэн Мандатугай!

Балдуев, Е. Г. Гомбова; Гомбова Татьяна; Жасанов Юрий; Юмнайуун Тугай бэшэбэй С. БАЛДУЕВАЙ фото.

